

Corporate Governance

ดร.ศิลปพร ศรีจันทเพชร

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำภาควิชาการบัญชี

คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

sillapaporn@hotmail.com

จัดการ SMEs ด้วยข้อมูลทางบัญชี

ธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (Small & Medium Enterprises หรือ SMEs) ได้มีการกล่าวถึงกันมานานแล้ว ในหลายๆ ประเด็น ทั้งในภาครัฐและภาคเอกชน เนื่องจากเล็งเห็นว่า SMEs เป็นหัวใจสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ หลายฝ่ายที่เกี่ยวข้องได้ตระหนักถึงความสำคัญของธุรกิจประเภทนี้ โดยให้การสนับสนุนในลักษณะต่างๆ เพื่อให้ผู้ประกอบการของ SMEs ช่วยเหลือตัวเองได้ การประกอบธุรกิจ SMEs ให้ประสบผลสำเร็จนั้นมีปัจจัยสนับสนุนหลายประการ แต่มีสิ่งหนึ่งที่ผู้ประกอบการส่วนใหญ่มองข้ามไป คือ การมีระบบข้อมูลทางการบัญชีที่ถูกต้องและมีระบบการควบคุมที่สำคัญ

ผู้ประกอบการธุรกิจไม่ว่าขนาดเล็กหรือขนาดใหญ่ย่อมมีเป้าหมายสำคัญ คือความสำเร็จในการประกอบการซึ่งเป็นเรื่องที่ต้องกระทำโดยถูกต้องเหมาะสม ทุนเวลา และการตัดสินใจเช่นนี้จะขึ้นอยู่กับคุณภาพ ปริมาณ และระยะเวลาที่ได้รับข้อมูลมาใช้ประกอบการตัดสินใจ ผู้ประกอบการที่ประสบความสำเร็จต้องอาศัยข้อมูลทางการบัญชีเป็นแนวทางในการบริหารธุรกิจ ข้อมูลทางการบัญชีจะช่วยผู้ประกอบการในการวางแผน ตัดสินใจ และควบคุมการดำเนินงานไปสู่เป้าหมาย ผู้ประกอบการอาจได้ข้อมูลมาจากภายนอก หน่วยงาน หรือมาจากภายในหน่วยงานเอง ซึ่งโดยทั่วไป ผู้ประกอบการมักยอมรับความสำคัญของข้อมูลภายนอกกันมากและพยายามแสวงหาข้อมูลเหล่านี้ แต่มักจะมองข้ามสิ่งใกล้ตัว คือ ข้อมูลภายในหน่วยงานเอง ซึ่งอาจเนื่องมาจากคิดว่าตัวเองทำได้ หรือรู้แล้วจึงละเลยไม่ได้จัดระบบในการจัดเก็บ หรือบันทึกข้อมูลเหล่านี้ไว้ เมื่อจะต้องตัดสินใจจึงไม่ได้นำมาประกอบการพิจารณา

ข้อมูลที่ผู้ประกอบการต้องการย่อมแตกต่างกันไปตามสถานการณ์ สภาพแวดล้อม และปัญหาที่เกิดขึ้น ธุรกิจ SMEs อาจไม่จำเป็นต้องมีระบบบัญชีที่ซับซ้อนเหมือนธุรกิจขนาดใหญ่ แต่ผู้ประกอบการก็สมควรให้ความสำคัญโดยการจัดให้มีการจดบันทึกรายการต่างๆ ที่เกิดจากการประกอบธุรกิจลงในสมุดบัญชีอย่างเป็นระบบ เพื่อสามารถนำข้อมูลที่เกิดขึ้นจากเหตุการณ์ทางเศรษฐกิจไปจัดทำรายงานทางการเงิน ตลอดจนรายงานเพื่อการบริหาร ซึ่งจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการตัดสินใจ ข้อมูลภายในธุรกิจที่มี

ความสำคัญมาก คือ ข้อมูลทางการบัญชี ซึ่งแสดงถึงสถานะด้านต่างๆ ของธุรกิจ ไม่ว่าจะเป็นด้านสภาพคล่องของธุรกิจ (ทำให้ทราบว่ามีสินทรัพย์หมุนเวียนเพียงพอเพื่อชำระหนี้สินระยะสั้นหรือไม่) ความสามารถในการทำกำไร (เพื่อปรับปรุงประสิทธิภาพการดำเนินงาน) และประสิทธิภาพในการบริหารสินทรัพย์ (เช่น การเก็บหนี้และการบริหารสินค้าคงเหลือ) ผู้ประกอบการควรใช้ข้อมูลทางการบัญชีเพื่อประโยชน์ในการวางแผนและตัดสินใจในการดำเนินธุรกิจ ตัวอย่างเช่น บัญชีรับ-จ่ายเงินสดถือเป็นเรื่องจำเป็นและสำคัญอย่างยิ่งในการบริหารเงินทุนหมุนเวียนของกิจการ ผู้ประกอบการจะทราบถึงจำนวนเงินสดที่กิจการมีอยู่เพื่อจับจ่ายใช้สอยได้ หรือช่วยให้ผู้ประกอบการสามารถประมาณค่าใช้จ่ายต่างๆ ในอนาคตได้อีกด้วย

ธุรกิจ SMEs สามารถจดบันทึกรายการค้าที่เกิดขึ้นโดยใช้แบบฟอร์มทางการบัญชีอย่างง่ายๆ เพื่อให้แน่ใจว่ารายการได้บันทึกรายการอย่างถูกต้องทั้งจำนวนเงินและประเภทรายการ แบบฟอร์มทางการบัญชีดังกล่าว เช่น ทะเบียนคุมสินทรัพย์ ทะเบียนคุมเช็ค ใบสำคัญจ่าย ใบสำคัญรับ ใบรับสินค้า หรือใบอนุมัติรายการต่างๆ เป็นต้น

สิ่งสำคัญอีกประการหนึ่งที่ทำให้ธุรกิจ SMEs ดำเนินไปได้ด้วยดี คือ การควบคุมทางการบัญชี เพื่อป้องกันรักษาสินทรัพย์ การบริหารงานของธุรกิจ SMEs มักตัดสินใจและกระทำโดยผู้ประกอบการคนเดียว ในบางกรณีผู้ประกอบการได้จ้างพนักงานเข้ามาช่วยบริหารงาน แต่จำนวนบุคคลากรก็มีไม่มากนัก หลักการควบคุม

ทางการแบ่งแยกหน้าที่ (ซึ่งเป็นหลักการสำคัญสำหรับการควบคุม) จึงอาจใช้ไม่ได้ผล ผู้ประกอบการจึงต้องเข้าไปควบคุมดูแลกิจการและรายการต่างๆ ด้วยตนเองอย่างใกล้ชิด เช่น เข้าไปดูแลเรื่องการเก็บเงินจากลูกค้าและการจ่ายชำระหนี้

การจัดทำบัญชีสำหรับ SMEs โดยมีขอบเขตที่เหมาะสมกับขนาดของกิจการเป็นเรื่องสำคัญ ผู้ประกอบการอาจนำโปรแกรมสำเร็จรูปที่ไม่ซับซ้อนมาช่วยในการบันทึกบัญชี โปรแกรมสำเร็จรูปดังกล่าวเป็นโปรแกรมมาตรฐานทั่วไป ซึ่งนักบัญชีสามารถเรียนรู้ได้ ธุรกิจ SMEs สามารถใช้โปรแกรมสำเร็จรูปในการจัดทำบัญชี งบการเงิน และรายงานเพื่อการบริหารได้อย่างทันเวลา ตัวอย่างของงบการเงินและรายงานทางการเงินดังกล่าวได้แก่ งบดุล งบกำไรขาดทุน รายงานเงินสด รายงานยอดขาย รายงานวิเคราะห์อายุหนี้ และรายงานสินค้าคงเหลือ เป็นต้น สิ่งที่สำคัญประการหนึ่งของธุรกิจ SMEs คือ การบันทึกบัญชีอย่างเป็นระบบ ผู้ประกอบการไม่ควรนำรายรับ-รายจ่ายส่วนตัวไปรวมกับกิจการ เนื่องจากผู้ประกอบการจะไม่ทราบฐานะการเงินและผลการดำเนินงานที่แท้จริงของกิจการ

รายการในงบการเงินที่ผู้ประกอบการควรให้ความสนใจ ได้แก่ เงินสดซึ่งเป็นสินทรัพย์ที่มีสภาพคล่องที่สุดของกิจการ สิ่งที่สำคัญอย่างยิ่งคือ ผู้ประกอบการควรแยกเงินสดส่วนตัวออกจากเงินสดของกิจการอย่างเด็ดขาด ในกรณีที่ผู้ประกอบการยืมเงินจากกิจการ หรือในทางตรงกันข้าม กิจการควรบันทึกบัญชีเป็นลูกหนี้เงินยืม หรือเจ้าหนี้เงินยืม การ

จัดทำบัญชีเงินสดควรให้ชัดเจนไม่ปะปนกัน เพื่อให้กิจการทราบฐานะที่แท้จริงของเงินสดในมือ ในกรณีที่กิจการมีเงินฝากธนาคาร กิจการควรจัดทำงบกระขยอดเงินฝากที่ธนาคารกับยอดเงินฝากตามบัญชีเพื่อให้แน่ใจว่ารายการที่เกี่ยวข้องได้นำมาบันทึกบัญชีทั้งหมดโดยครบถ้วน

เงินเบิกเกินบัญชีธนาคารและกู้ยืม ซึ่งเป็นแหล่งเงินทุนของกิจการแหล่งหนึ่ง กิจการไม่ควรหักกลบรายการที่เป็นเงินฝากธนาคารกับเงินเบิกเกินบัญชีธนาคาร เนื่องจากลักษณะของรายการดังกล่าวแตกต่างกัน กล่าวคือ เงินฝากธนาคารเป็นสินทรัพย์ของกิจการในขณะที่เงินเบิกเกินบัญชีธนาคารเป็นหนี้สินของกิจการ ผู้ประกอบการต้องพิจารณาว่าจะจัดหาแหล่งเงินทุนมาจากแหล่งใด โดยมีต้นทุนของเงินทุนต่ำที่สุด ทั้งนี้เพื่อให้ผลประโยชน์ของกิจการมีกำไร

สำหรับลูกหนี้การค้า กิจการควรจัดทำรายละเอียดของลูกหนี้การค้าเพื่อประโยชน์ในการติดตามการรับชำระหนี้ ตลอดจนจัดทำบัญชีวิเคราะห์อายุหนี้ ผู้ประกอบการต้องพยายามติดตามการชำระหนี้ไม่ให้ลูกหนี้ค้างนานเพื่อให้กิจการมีเงินทุนหมุนเวียนในการดำเนินงาน

เจ้าหนี้การค้า ถือเป็นแหล่งเงินทุนอีกแหล่งหนึ่งเนื่องจากแทนที่กิจการต้องจ่ายซื้อสินค้าทันที กลับได้สินค้าไปผลิตหรือขายก่อนโดยยังไม่ต้องจ่ายเงินสด กิจการควรพิจารณาระยะเวลาการให้เครดิตลูกหนี้ ให้สัมพันธ์กับระยะเวลาที่ได้รับเครดิตจากเจ้าหนี้ ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ในการหมุนเงิน กิจการควรจัดทำราย

ละเอียดของเจ้าหนี้การค้า และวันครบกำหนดชำระด้วย เพื่อประโยชน์ในการควบคุม

สินค้าคงเหลือ กิจการต้องจัดทำบัญชีคุมสินค้าคงเหลือและต้องคอยดูแลไม่ให้มีสินค้าคงเหลือมากเกินไป เนื่องจากจะทำให้เกิดภาระค่าใช้จ่ายมากขึ้น ในขณะที่เดียวกันกิจการต้องไม่ให้สินค้าขาดมือ นอกจากนี้ การตรวจนับสินค้าคงเหลือเพื่อเปรียบเทียบปริมาณที่มีอยู่จริงกับยอดตามบัญชีนับเป็นมาตรการในการควบคุมที่สำคัญอย่างหนึ่ง

ที่ดิน อาคาร และอุปกรณ์ กิจการควรทำทะเบียนคุมสินทรัพย์ถาวร และมีมาตรการที่ทำให้แน่ใจว่าสินทรัพย์ดังกล่าวอยู่ครบ ในทางบัญชีกิจการจะคิดค่าเสื่อมราคาของสินทรัพย์ถาวร เป็นค่าใช้จ่ายตามระยะเวลาโดยประมาณของอายุการใช้ประโยชน์ของสินทรัพย์

ส่วนของเจ้าของ ซึ่งประกอบด้วยทุนกำไรสะสมที่กิจการทำมาหาได้ ทุนจดทะเบียนในงบดุลควรแสดงยอดที่แท้จริงตามที่ได้จดทะเบียนกับกระทรวงพาณิชย์

รายการในงบกำไรขาดทุนช่วยให้ผู้ประกอบการทราบถึงผลการดำเนินงานของกิจการสำหรับงวดเวลาหนึ่งเพื่อสรุปให้เห็นว่าเมื่อเปรียบเทียบรายได้และค่าใช้จ่ายสำหรับงวดเวลานั้นแล้ว กิจการมีกำไรหรือขาดทุนสุทธิเท่าไร ผู้ประกอบการสามารถใช้งบกำไรขาดทุนในการวิเคราะห์ต้นทุน ตลอดจนพิจารณาว่าจะลดหรือเพิ่มค่าใช้จ่ายรายการใด หรือจะเน้นการขายสินค้าประเภทใด

บัญชีรับ-จ่ายเงินสด แสดงถึงการได้มาและใช้ไปของเงินสดซึ่งเป็นเรื่องที่สำคัญมากในการบริหารเงินทุนหมุนเวียนของกิจการ ทั้งนี้เพื่อให้ผู้ประกอบการทราบถึงเงินสดที่กิจการมีอยู่เพื่อประโยชน์ในการวางแผนเงินสด

ปัจจุบันอาจกล่าวได้ว่า ผู้ประกอบการ SMEs ยังไม่ได้ให้ความสำคัญในการจัดทำบัญชีและการนำเอาข้อมูลทางการบัญชีมาใช้ประโยชน์ในทางบริหารงานเท่าที่ควร และส่วนมากไม่ได้เห็นประโยชน์ส่งผลให้ไม่สนใจจัดทำบัญชี ถึงเวลาแล้วที่ผู้ประกอบการ SMEs ควรให้ความสนใจในการจัดทำบัญชี โดยเริ่มตั้งแต่การใส่ใจการเข้าไปควบคุมผู้มีหน้าที่ทำบัญชี ไม่ว่าจะ เป็นพนักงานของกิจการเองหรือผู้รับจ้างทำบัญชี หรือสำนักงานบัญชี ให้จัดทำบัญชีโดยถูกต้อง ครบถ้วน ทันเวลา หากมีการจัดทำบัญชีให้ถูกต้อง ธุรกิจจะได้ประโยชน์มากมายในระยะยาว มากกว่าการเสี่ยงภายในระยะสั้น บุคคลภายนอกจะวัดความเชื่อถือในการที่จะมาติดต่อธุรกิจหรือให้กู้ยืมเงินโดยพิจารณาจากข้อมูลทางการบัญชี และงบการเงินของธุรกิจแทนความเชื่อถือส่วนตัว การยอมรับในลักษณะนี้ จึงเป็นความจำเป็นที่จะต้องมีการจัดระบบและมาตรฐานในการทำบัญชีให้เป็นไปในแนวทางและมาตรฐานเดียวกัน ข้อมูลทางการบัญชีที่มีประโยชน์ในการตัดสินใจย่อมเกิดจากหลักการจัดทำที่ดีซึ่งในขณะนี้นับเป็นจุดเริ่มต้นที่ดีที่ทางสภาวิชาชีพบัญชีได้จัดทำแนวทางปฏิบัติทางการบัญชีสำหรับ SMEs เพื่อให้ผู้ประกอบการมีมาตรฐานที่ชัดเจน ตรงประเด็นและสอดคล้องกับความต้องการในการใช้ข้อมูลของ SMEs